

ÖĞRENCİLERİN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE YÖNELİK ALGILARI ve ÖĞRETMENE GÜVENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Şule POLAT¹

¹Dr. Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen, Ankara, Türkiye, mail: sule.polat@yahoo.com

Könül ABASLI²

²Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora öğrencisi, mail: konulabasli@gmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin görüşlerine bağlı olarak problem çözme becerilerine yönelik algı ile öğretmene güven arasındaki ilişkileri incelemektir. Araştırmanın evreni 2016-2017 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Ankara ili merkez ilçelerinde eğitim alan 248,114 öğrenci arasından rastgele seçilen 584 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri “Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı” ve “Öğretmene Güven” ölçekleri ile toplanmıştır. Nicel araştırma yöntemleriyle desenlenen çalışmada katılımcılardan toplanan veriler aritmetik ortalama ve standart sapma, doğrulayıcı faktör analizi, Pearson korelasyon ve regresyon analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Bulgular problem çözme becerilerine yönelik algı ve öğretmene güven arasında anlamlı bir korelasyon olduğunu ortaya koymuştur. Regresyon analizi sonuçları ise öğretmene güvenin, problem çözme becerilerine yönelik algının anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde, ortaokul öğrencilerinin öğretmenlerine güvendiği, bu güvenin de öğrencinin problem çözme becerisine etkisinin olduğu görülmüştür. Bununla beraber, cinsiyet, okul devamsızlık ve öğrencinin not ortalamasının öğretmene güvende önemli etmenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: problem çözme becerilerine yönelik algı, öğretmene güven, öğrenci

AN EXAMINATION ON THE RELATIONSHIP BETWEEN STUDENTS' PERCEPTIONS OF PROBLEM-SOLVING SKILLS AND THEIR TRUSTS IN TEACHERS

Abstract

In this study, the relationship between student trust in teacher and problem solving skills perception was analyzed depending on the views of the secondary school students. The universe of the research was composed of 584 students randomly selected from 248,114 students who were educated in the central provinces of Ankara during the spring semester of the 2016-2017 academic year. The data were collected with problem solving skills perception scale and the student trust in teacher scale. The data collected from the participants were analyzed by using descriptive statistics such as arithmetic mean and standard deviation, as well as confirmatory factor analysis (CFA) and Pearson's correlation and regression analysis. The findings revealed a significant correlation between student trust in teacher and problem solving skills perceptions. The results of the regression analysis showed that student trust in teacher was a significant predictor of problem-solving skills perceptions. As the findings were assessed as a whole, it was concluded that secondary school students trust their teachers and this trust has also an influence on problem solving skills. In addition to this, variables such as gender, school absenteeism and grade average of the students are important factors in the trust in teacher.

Key words: problem solving skills perception, student trust in teacher, student.

1. GİRİŞ

Bireylerin hayatları boyunca, günlük yaşamlarında veya çeşitli faaliyetler sırasında problemlerle karşılaştığı bilinmektedir. Kişiler, sorunların üstesinden gelmeye çalışarak yaşamlarını sürdürmeye devam etmektedirler. Morgan'a (1985, akt. Taylan, 1990: 2) göre problem, bireyin bir hedefe ulaşmasında engellerle karşılaşma durumudur. Ramsey (1989, akt. Korkut, 2002) ise problemi, anlık çözüm tepkilerimizin olmadığı bir durum olarak nitelendirirken, çözümü ise farklı düşünceler veya olası çözümler arasından uygun seçimi yapma eylemi olarak açıklamaktadır. Yavuz, Arslan ve Gülten (2010) de problemi bireylerin karşı karşıya kaldıkları ve sonuçlarını tahmin edemedikleri zorluklar şeklinde nitelendirmekle beraber problemlerin bir amacın başarılmasını zorlaştırdığını iddia etmektedir. Problem çözme genel olarak bir problemin yanıtını planlama, başarılması meşakkatli durumu aşmak veya bir çözüm önerisinde bulunma ya da kişinin dikkatini çekmesi şeklinde ifade edilmektedir (Aslan, 2002: 338). Bir diğer tanımda ise problem çözmeye analiz etme, yorumlama, öngörme, değerlendirme, akıl yürütme gibi çeşitli süreçleri kapsayan önemli bir yaşam becerisi olarak kabul edilmektedir (Anderson, 2009). Bazı araştırmacılara göre problem çözme sosyal-duygusal yeterliklerden biri olarak kabul edilmektedir (Frey, Hirschgstein ve Guzzo, 2000). Çelen (1999) problem çözmeyi birden fazla problem çözümüne ilişkin sürecin bir araya gelmesi gereken öğrenme şekli olarak açıklamaktadır. Araştırmacıya göre problem çözme kişiye özel bir probleme yönelik çözüm seçeneklerini araştırıp, çözüme götüren yolu bulmayı gerektiren bir düşüncedir. Demirel'e (2000) göre ise problem çözme, istenilen hedeflere ulaşabilmek için etkin ve gereksinimlere karşılık verecek geçiş ve davranışları diğer seçeneklerden içinden doğru olanı bulma ve kullanma becerisidir.

Kişiler her yaş döneminde problemlerle karşılaşabilir. Bu açıdan düşünüldüğünde öğrencilerin de okul ortamında çeşitli problemlerle karşılaşabildiği söylenebilir. Öğrenciler okulda eğitim ve öğretim süreçlerine ilişkin veya arkadaşları ile olan sosyal ilişkilerde farklı problemlerle karşılaşabilmektedirler. Armağan, Sağır ve Çelik'e (2009) göre problem çözme aşamalarını kavrayan öğrenciler problem çözme becerilerini kullanarak önlerine çıkan sorunları aşabilmekte ve hayatın her alanında başarılı olabilmektedirler. Problem çözmeye becerilerine yönelik araştırmalar, problem çözme becerilerinin yüksek olduğunu düşünen bireyler, düşük olduğunu düşünen bireylere göre fiziksel ve psikolojik yönden daha sağlıklı ve önlerine çıkan sorunlarla baş etmede daha yetenekli oldukları görülmektedir (Heppner, Witty ve Dixon, 2004). Alcı ve ark. (2010) öğrencilerin problemlerin çözümlenmesinde önbilgilerinin, önceki sorunlarında kullandıkları yöntemlerin ve problemleri çözme hakkında şahsını nasıl gördüklerinin etkin rol oynadığını belirtmektedir. Bireyin problem çözme becerilerinin gelişmesinde etkili olan faktörlerden birisinin güven duygusu olduğu söylenebilir. Bireyin kendine ilişkin öz- güven duygusu (Otacıoğlu, 2008) ve çevresine karşı duyduğu güven duygusunun (Çetinkaya, 2013) problemlerle baş etmesinde etkili olduğu bilinmektedir.

Güven kavramı disiplinler arası bir kavram olmakla beraber sosyoloji, siyaset, ekonomi, psikoloji, tarih vb. gibi birbirinden farklı alanlardaki çalışmalara konu olmaktadır. Kavramla ilgili alanyazında çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte güven kelimesi "koru, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat" şeklinde tanımlanmaktadır. Oxford İngilizce Sözlüğünde ise güven "doğru olmanın niteliği ya da koşulu (durumu)" veya "doğru olan yahut gerçekliğe uygun olan" biçiminde açıklanmaktadır (<https://en.oxforddictionaries.com>). Bir başka tanımda ise güven, belirsizliğin azaltılması yolu olarak nitelendirilmektedir (Hoy ve Tschannen-Moran, 1999). Araştırmacılara göre güven diğer insanlara karşı olan beklentilerimizin karşılanacağına ilişkin duyduğumuz inanç olarak ifade edilmektedir. Baier (1986, akt. Bökeoğlu ve Yılmaz, 2008) ise güveni başka insanların varlığını, onlardan kötülük gelebileceği endişesi duymadan kabul etmek şeklinde açıklamaktadır. Ünsal (2014) güveni, insanların toplumla bağlantısını güçlendiren, başkalarıyla güvende oldukları duygusunu hissettiren ve temel duygu durumlarından biri olarak tanımlamaktadır. Güven tüm örgütlerde olduğu gibi eğitim örgütlerinde de önem taşımaktadır. Eğitim örgütü olarak okulların kendine özgün özellikleri ve insani etkileşimin oldukça yoğun yaşandığı göz önünde bulundurulduğunda, okul paydaşları arasındaki ilişkilerde güvenin olması çok önemlidir. Eğitim sürecinin paydaşlarından olan öğrencilerin öğretmenlerle olan ilişkilerinin karşılıklı güvene dayalı olarak yürütülmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Lee (2007) güvenin öğrencilerin okulda zorlukla karşı karşıya kalması durumunda motivasyon kaynağı işlevini gördüğünü iddia etmektedir. Hoy, Tarter ve Witkoskie (1992) güveni, okullarda verimli grup ilişkilerinin ve aynı zamanda kişilerarası ilişkilerin gelişmesinde önemli olan anahtar unsur olarak görmektedir.

Hallinan (2008), öğrencilerin öğretmenleriyle güvene dayalı destekleyici ilişkiler kurması, hem okula hem de derslere ve okula ilişkin yapıcı, ders başarısını artırıcı tutumlar geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Özer ve Tül'e (2014) göre öğrenciler eğitim ortamında sorunlarla karşılaştıklarında, öğretmenlerine duydukları güven, öğrenciler için sorunlarla mücadelede önemli yardımcı bir unsur olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Araştırmalara göre öğrencilerin öğretmenlerine güven duymaması onların öğrenme süreçlerine ilişkin ilgilerinin azalmasına sebep olmaktadır (Ennis and McCauley 2002; Tschannen-Moran 2004). Goddard, Tschannen-Moran ve Hoy'a (2001) göre ise öğrenciler öğretmenlerine güven duydukları zaman yeni bilgiler öğrenmenin gerektirdiği riskleri alma olasılıkları daha yüksek olmaktadır. Bu kapsamda öğrencilerin eğitim ortamlarından en iyi seviyede yararlanabilmelerinde öğretmenlerine güvenmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Son zamanlarda eğitim örgütlerinde güven konusuna ilişkin yapılan çalışma bulgularında, güvenin olumlu okul ikliminin oluşturulmasındaki gerekli bir etmen olduğu sonucuna varılmıştır (Mitchell ve Forsyth, 2004).

Alan yazın taramasında problem çözme becerilerinin matematik başarısı, özerklik desteği, duygusal zekâ, ebeveyn tutumu (İşmen, 2001; Koçoğlu, 2017; Özsoy, 2005) gibi değişkenlerle bir arada çalışıldığı görülmüştür. Problem çözme becerisi yüksek olan öğrencilerin akran ilişkilerinde iyi olduğu, okul devamsızlığının düşük olduğu, ayrıca ders başarısının da yüksek olduğu bilinmektedir (Tösten, Han, Anik, 2017). Öğretmene güven değişkeninin ise akademik başarı, okul başarısı, okul uyumu, performans gelişimi, öğretmenin sosyo-iletişimsel (socio-communicative) tarzı (Bryk and Schneider, 2002; Goddard, Tschannen-Moran ve Hoy, 2001; Lee, 2007; Polat ve Taştan, 2009; Wooten ve McCroskey, 2015) gibi kavramlarla bir arada çalışıldığı araştırmalara rastlanmıştır. Öğretmene güven ve problem çözme becerilerine yönelik algının ortaokul düzeyinde sorgulandığı çalışmalara rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra öğretmene güven, problem çözme becerilerine yönelik algı, okula devamsızlık ve öğrencilerin not ortalamasının da beraber çalışıldığı herhangi bir çalışma saptanamamıştır. Bu nedenle çalışmanın ilgili alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin problem çözme becerilerine yönelik algı ve öğretmene güven arasındaki ilişkiler öğrenci görüşlerine dayalı olarak incelenmiştir. Bu kapsamda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Katılımcıların öğretmene güven ve problem çözme becerilerine yönelik algıya ilişkin görüşleri nasıldır?
- Öğretmene güven, problem çözme becerilerine yönelik algıya ilişkin katılımcı görüşleri, cinsiyet, okula devamsızlık ve öğrencilerin not ortalamasına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Öğretmene güven ve problem çözme becerilerine yönelik algı arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- Öğretmene güven, problem çözme becerilerine yönelik algının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

2. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama araçlarının uygulanması son olarak ise; verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler yer almıştır.

2.1. Araştırma Modeli

Ortaokul öğrencilerin görüşlerine bağlı olarak öğretmene güven ve problem çözme becerilerine yönelik algı ilişkisini açıklamayı amaçlayan bu çalışma tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumun olduğu şekliyle betimlenmesidir. Bu modelde incelenen olay, durum ve nesne, kendi koşulları içerisinde mevcut hali ile tanımlanmaya çalışılmaktadır (Karasar, 1991, 77).

2.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Ankara İli merkez ilçelerinde 2016-2017 öğretim yılında öğrenim gören 248,114 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma evrenden alınan örneklem üzerinde yürütülmüştür. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde örneklem büyüklükleri tablosundan yararlanılmış ve 248,114 büyüklüğündeki evreni .05 güvenirlilik ve % 5 hata payı ile 384 öğrencinin temsil edebileceği belirlenmiştir (Balci, 2005). Ancak anket geri dönüşlerinde yaşanması olası sorunlar nedeniyle araştırmanın uygulama aşamasında 600 öğrenciye anket uygulanmış ve bu anketlerden 584'si analiz edilmeye uygun halde geri dönmüştür. Katılımcılardan 271 (%46.7) kadın öğrenci, 313 (%53.3) erkek öğrencidir.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Problem çözme becerilerine yönelik algı ölçeği

Katılımcıların problem çözme becerilerine yönelik algı düzeylerini belirlemek için Ekici, Balım'ın (2013) geliştirdiği Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği araştırmacıların izni alınarak kullanılmıştır.

Ölçek; alt boyutları itibarıyla “öğrencilerin problem çözme becerilerine yönelik algısı” on beş madde, “öğrencilerin problem çözmeye yönelik isteklilik ve kararlılık algısı” yedi madde ile toplam yirmi iki maddeden oluşmaktadır. Ölçek, alt boyutları ile değerlendirebildiği gibi toplam puanı ile de değerlendirilebilmektedir. Ölçek (1) hiçbir zaman, (2) nadiren, (3) ara sıra, (4) çoğu zaman, (5) her zaman arasında değer alan beşli Likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçeğin orijinal çalışmasında Cronbach alfa .88 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada, ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, katılımcılardan toplanan 584 ölçek üzerinde yeniden yapılmıştır. Ölçeğin geçerliği doğrulayıcı faktör analizi ile (DFA) incelenmiştir. DFA çalışması LISREL 8.8 versiyonu ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, ölçeğin iki boyutlu yapısı test edilmiştir. Yapılan hesaplamalar sonrasında ölçeğin iki boyutlu yapısının doğrulandığı ve orijinalindeki gibi aynı maddelerin aynı boyutlarda toplandığı görülmüştür [$\chi^2=452$; $Sd=208$; $\chi^2/Sd=2.17$; $AGFI = .97$; $GFI = .97$; $NFI = .90$; $CFI = .94$; $IFI = .94$; $RMR = .011$; $RMSEA = .045$]. Araştırma sonucunda elde edilen uyum iyiliği sonuçları değerlendirildiğinde, problem çözme becerilerine yönelik algı ölçeğinin iki boyutlu formunun geçerli olduğu saptanmıştır. Ayrıca yapılan hesaplamalar sonrasında Cronbach alfa değerinin ise .84 olduğu görülmüştür.

2.3.2. Öğretmene güven ölçeği

Katılımcıların öğrencilerin öğretmene güven algılarını belirlemek için Adams ve Forsyth (2009) tarafından geliştirilmiş, Özer ve Tül (2014) tarafından Türkçe’ye uyarlanmış Öğretmene Güven Ölçeği (ÖGÖ) araştırmacıların izni alınarak kullanılmıştır. ÖGÖ toplam on üç madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. ÖGÖ (1) hiçbir zaman, (2) nadiren, (3) ara sıra, (4) çoğu zaman, (5) her zaman arasında değer alan beş dereceli Likert tipi bir ölçektir. İç tutarlık katsayısı ÖGÖ’nün orijinal çalışmasında .89 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ÖGÖ’nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, katılımcılardan toplanan 584 ölçek üzerinde yeniden yapılmıştır. ÖGÖ’nün geçerliği doğrulayıcı faktör analizi ile (DFA) incelenmiştir. DFA çalışması LISREL 8.8 versiyonu ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda ÖGÖ’nün dört boyutlu yapısı test edilmiştir. Yapılan hesaplamalar sonrasında ÖGÖ’nün tek boyutlu yapısının doğrulandığı ve orijinalindeki gibi aynı maddelerin aynı boyutlarda toplandığı görülmüştür [$\chi^2=124.27$; $Sd=54$; $\chi^2/Sd=2.30$; $AGFI = .97$; $GFI = .98$; $NFI = .92$; $CFI = .94$; $IFI = .94$; $RMR = .011$; $RMSEA = .063$]. Mevcut çalışmada elde edilen uyum iyiliği sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, ÖGÖ’nün tek boyutlu formunun geçerli olduğu, yapılan hesaplamalar sonrasında da ÖGÖ’nün Cronbach alfa değerinin ise .92 olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin okula devamsızlık ve öğrencilerin not ortalaması durumları, dağıtılan ölçeklerin kişisel bilgiler bölümünde öğrencilerin bir önceki eğitim öğretim yılında kaç gün devamsızlık yaptıkları ve genel not ortalamaları sorularak belirlenmiştir.

2.4 Verilerin Toplanması

Veri toplama araçları, okul müdürlerinin izni alınarak, ders aralarında, araştırmacılar tarafından öğrencilere şahsen uygulanmıştır. Araştırma verileri 2017 yılının Ocak ve Şubat aylarında toplanmıştır. Çalışmaya öğrenciler istekli olarak katılmışlardır. Ölçeklerin doldurulması katılımcıların yaklaşık olarak 10 dakikasını almıştır.

2.5 Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler betimsel istatistiklerle birlikte, regresyon teknikleri ve Pearson korelasyon ile çözümlenmiştir. Problem çözme becerilerine yönelik algı ölçeği, öğretmene güven ölçeklerine ilişkin Normallik Testi sonuçlarına göre verilerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri .05 anlamlılık düzeyinde incelenmiştir. Maddelerin toplam puan ortalamasına ait çarpıklık değerleri -.13 ile -1.10, basıklık değerleri .28 ile .95 arasında değişmektedir. Ayrıca veri seti içerisinde uç değer olmadığı görülmüştür. Çarpıklık ve basıklık katsayısı, ± 3 sınırları içinde kalıyorsa, puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir (Büyüköztürk, Köklü ve Çokluk-Bökeoğlu, 2007). Bu durumda parametrik testleri kullanılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Katılımcıların değişkenlere ilişkin görece algılarının yorumlanmasında; “1.0-1.80” çok düşük, “1.81-2.60” düşük, “2.61-3.40” orta, “3.41-4.20” yüksek ve “4.21-5.0” aralığı çok yüksek olarak değerlendirilmiştir. Değişkenler arasındaki korelasyonun değerlendirilmesinde ise “0-.30” zayıf, “.31-.60” orta ve “.61-1.0” arası yüksek ilişki olarak referans alınmıştır.

3. BULGULAR

Katılımcıların öğretmene güven ve problem çözme becerilerine yönelik algıya ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre istatistiki olarak anlamlı fark olup olmadığını test etmek için bağımsız gruplar *t testi* ile analiz edilmiştir. Sonuçlar Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1

Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Öğretmene güven	Kadın	271	4.11	.82	582	3.05	.002*
	Erkek	313	3.18	.92			
Problem çözme becerilerine yönelik algı	Kadın	271	3.10	.26	582	-4.61	.645
	Erkek	313	3.11	.31			

* $p < .05$

Tablo 1’de sunulduğu üzere, katılımcıların öğretmene güven düzeyleri cinsiyete göre kadın öğrenciler lehine anlamlı şekilde farklılık göstermektedir ($t(582) = 3.05, p < .05$). Katılımcıların öğretmene güven düzeylerine ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde, erkek katılımcı puanlarının ($\bar{X} = 3.18$) kadın katılımcılara ($\bar{X} = 4.11$) göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Yine Tablo 1’de sunulduğu üzere katılımcıların problem çözme becerilerine yönelik algı düzeyleri cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılık göstermemektedir ($t(582) = -4.61, p > .05$). Katılımcıların problem çözme becerilerine yönelik algı düzeylerine ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde erkek katılımcı puanlarının ($\bar{X} = 3.10$) kadın katılımcılara ($\bar{X} = 3.11$) göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Öğretmene güven ve problem çözme becerilerine yönelik algıya ilişkin görüşlerinin katılımcıların okula devamsızlık ve öğrencilerin not ortalamasına göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığı ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2

Not ortalaması ve Okula Devamsızlık Değişkenlerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçek	Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öğretmene Güven	Not Ortalaması	Gruplar Arası	8.67	3	2.89	3.72	.011*	2-4
		Grup içi	449.84	580	.78			3-4
		Toplam	458.51	583				
Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı	Not Ortalaması	Gruplar Arası	.04	3	.01	.147	.931	-
		Grup içi	50.67	580	.09			
		Toplam	50.71	583				
Öğretmene Güven	Okula Devamsızlık	Gruplar Arası	12.10	3	4.03	5.24	.001*	1-3
		Grup içi	446.41	580	.77			1-4
		Toplam	458.51	583		.75	.519	2-4
Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı	Okula Devamsızlık	Gruplar Arası	.20	3	.07			
		Grup içi	50.51	580	.09			
		Toplam	50.71	583				

* $p < .05$

[Not ortalaması: (1) 1.00-2.00; (2) 2.01-3.00; (3) 3.01-4.00; (4) 4.01-5.00]; [Okula devamsızlık:(1) 1-4; (2) 5-10; (3) 11-20; (4) 20 ve üzeri]

Tablo 2’den görülebileceği gibi, katılımcıların öğretmene güven düzeylerinin not ortalaması ($F(3-580) = 3.72, p < .05$) ve okula devamsızlık ($F(3-580) = 5.24, p < .05$) değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Farklılaşmanın kaynağını bulmak için Post-Hoc testlerinden LSD uygulanmıştır. Not ortalaması (2.01-3.00) olanların ortalamasının ($\bar{X} = 3.65$) not ortalaması (4.01-5.00) olanların ortalamasından ($\bar{X} = 4.06$) düşük olduğu; not ortalaması (3.01-4.00) olanların ortalamasının ($\bar{X} = 3.88$) not

ortalaması (4.01-5.00) olanların ortalamasından ($\bar{X} = 4.06$) düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca katılımcıların öğretmene güven düzeylerinin okula devamsızlık süresi yıl boyunca (1-4) gün olanların ortalamasının ($\bar{X} = 4.04$); (11-20) olanların ortalamaları (3.64) ve (20 ve üzeri) olanların ortalamaları ($\bar{X} = 3.19$) olanlardan yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca ortalaması (5-10) gün olanların ortalamasının ($\bar{X} = 3.99$), devamsızlığı (20 ve üzeri) gün olanların ortalamasından ($\bar{X} = 3.19$) yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların problem çözme becerilerine yönelik algı düzeylerinin not ortalaması ($F(3-580) = .147, p > .05$) ve okula devamsızlık ($F(3-580) = .75, p > .05$) değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Katılımcıların öğretmene güven ve problem çözme becerilerine yönelik algı düzeyine ilişkin puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapma puanları ile değişkenler arası korelasyon katsayıları Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3

Değişkenlere ait Betimsel İstatistikler ve Korelasyon Katsayıları

Değişken	1	2	3	4
1 Öğretmene güven	1	.553*	.466*	.337*
2 Öğrencilerin problem çözme becerilerine yönelik algısı	.553*	1	.445*	.351*
3 Öğrencilerin problem çözmeye yönelik isteklilik ve kararlılık algısı	.466*	.445*	1	.890*
4 Problem çözme becerilerine yönelik algı	.337*	.351*	.890*	1
Ortalama	3.99	3.95	3.42	3.11
Standart Sapma	.88	.87	.61	.29

Tablo 3'den de izlenebileceği üzere, katılımcıların öğretmene güven puan ortalamaları 3.99 ($SD = .88$) ve problem çözme becerilerine yönelik algı puan ortalaması 3.11'dir ($SD = .29$). Öğretmene güven puan ortalaması *yüksek* ve problem çözme becerilerine yönelik algı puan ortalaması *orta* düzeydedir.

Yine Tablo 3'den de izlenebileceği gibi katılımcıların problem çözme becerilerine yönelik algının iki alt boyutundan birincisi olan "öğrencilerin problem çözme becerilerine yönelik algısı" puan ortalaması 3.95 ($SD=.87$) ve ikinci alt boyutu olan "öğrencilerin problem çözmeye yönelik isteklilik ve kararlılık algısı" 3.42'dir ($SD=.61$). Tablo 3'den de izlenebileceği gibi öğretmene güven ile problem çözme becerilerine yönelik algı arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=.337; p<.01$). Bununla birlikte öğretmene güven ile "öğrencilerin problem çözme becerilerine yönelik algısı" arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=.553; p<.01$). Buna karşın öğretmene güven ile "öğrencilerin problem çözmeye yönelik isteklilik ve kararlılık algısı" arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=-.466; p<.01$).

Ortaokul öğrencilerinin öğretmene güvenin, problem çözme becerilerine yönelik algıyı ne oranda açıkladığını belirlemek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Öğretmene güvenin, problem çözme becerilerine yönelik algıyı ne derece yordadığına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4

Değişkenlerin Öğretmene Güveni Yordama Düzeylerine İlişkin Regresyon Sonuçları

(Bağımlı Değişken=(Öğretmene Güven))						
Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p	

Problem çözme becerilerine yönelik algı	-.851	.217	-.283	-3.926	.000*
Öğrencilerin problem çözme becerilerine yönelik algısı	.763	.108	.533	7.067	.000*
Öğrencilerin problem çözmeye yönelik isteklilik ve kararlılık algısı	.430	.038	.416	11.340	.000*

$R=.619$; $R^2=.383$; $F=119.81$; $p=.000$

* $p<.05$

Tablo 4'den de izlenebileceği gibi, öğretmene güven, problem çözme becerilerine yönelik algı, “öğrencilerin problem çözme becerilerine yönelik algısı”, “öğrencilerin problem çözmeye yönelik isteklilik ve kararlılık algısı” arasında orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($R =.619$; $R^2=.383$; $p <.05$).

Bu bulgulara göre öğretmene güvenin % 38'i problem çözme becerilerine yönelik algı, “öğrencilerin problem çözme becerilerine yönelik algısı”, “öğrencilerin problem çözmeye yönelik isteklilik ve kararlılık algısı” tarafından açıklanmaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) problem çözme becerilerine yönelik algı ($t=-3.926$, $p<.05$), “öğrencilerin problem çözme becerilerine yönelik algısı” ($t=7.067$, $p<.05$), “öğrencilerin problem çözmeye yönelik isteklilik ve kararlılık algısı” ($t=-11.340$, $p<.05$), öğretmene güvenin anlamlı bir yordayıcısıdır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada problem çözme becerilerine yönelik algı ve öğretmene güven arasındaki ilişkilerin ortaokul öğrencilerinin görüşlerine göre incelenmiştir. Bu kapsamda Ankara ilinde 584 ortaokul öğrencinin görüşüne başvurulmuştur. Katılımcılardan toplanan veriler aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistiklerin yanı sıra doğrulayıcı faktör analizi (DFA), Pearson korelasyon ve regresyon analizi ile çözümlenmiştir.

Bulgular, ortaokul öğrencilerinin öğretmene güveninin görece yüksek düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Bu Menteş'in (2011), yaptığı çalışma bulguları ile uyumludur. Bunun yanı sıra Akbaş (2005) tarafından lise birinci sınıf öğrencilerinin sınıf içi güven düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan araştırma bulgularına göre öğrencilerin sınıf içinde kendilerini “orta” düzeyde güvende hissettikleri sonucuna varılmıştır. Bu bulgu farklı bir düzeyde olsa da, bu araştırmayı destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Polat ve Taştan'ın (2009) yükseköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerin öğretim elemanlarına olan güven düzeylerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmasının bulguları da benzer nitelik taşımaktadır. Toplumda en çok güvenilen meslek grupları içinde öğretmenlerin yer aldığı bilinmektedir. Ailenin öğretmene güvenmesinin öğrenciyi etkilemesi söz konusudur. Ayrıca öğrenciler genellikle, aileleri ile geçirdikleri zamandan daha fazlasının okul ortamında geçirmektedirler. Öğretmenlerini güvenilir bulmaları, okul ikliminin sağlıklı olduğunu göstermektedir.

Ortaokul öğrencilerinin öğretmene güven düzeyleri cinsiyete göre kadın öğrenciler lehine anlamlı şekilde farklılık göstermektedir. Ortaokul düzeyinde kadın öğrenciler için ergenliğin yoğun yaşandığı, duygusal bağlanmanın yüksek olduğu dönemi kapsamaktadır. Öğretmenlerine güven düzeylerinin yüksek olmasında kadın öğrencilerin duygusallığının etkili olduğu düşünülebilir. Bununla birlikte ortaokul düzeyinde erkek öğrenciler ergenliğe kız öğrencilere göre daha geç girmektedir. Ortaokul 5-6.sınıf düzeyinde erkek öğrenciler çok hareketli, daha çocuksu ve çevreden daha az etkilenir bir durum sergilemektedirler, kadın öğrencilerin ise daha duygusal, daha sessiz, bağlanma ve güven ihtiyacı içinde oldukları görülmektedir (Gustavo ve ark., 2012).

Katılımcıların öğretmene güven düzeylerinin not ortalaması ve okula devamsızlık değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Not ortalaması (2.01-3.00) olanların ortalamasının not ortalamasından (4.01-5.00) olanların ortalamasından düşük olduğu; not ortalaması (3.01-4.00) olanların ortalamasının not ortalaması (4.01-5.00) olanların ortalamasından düşük olduğu görülmüştür. Not ortalaması düşükçe öğretmene güven düzeyi de düşmektedir. Öğretmenine güvenen çocuğun, ders başarısı arttığı ya da ders başarısı arttıkça öğretmene güveninin arttığı bu çalışma ile tekrar görünür olmuştur.

Ayrıca katılımcıların öğretmene güven düzeylerinin okula devamsızlık süresi yıl boyunca 1-4 gün olanların ortalamasının; 11-20 olanların ortalamaları ve 20 ve üzeri olanların ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca ortalaması 5-10 gün olanların ortalamasının, devamsızlığı 20 ve üzeri gün olanların ortalamasından düşük olduğu görülmüştür. Bu çalışma bulgularına göre; okula devamsızlık artıkça öğretmene güven düşmektedir ya da öğretmeni ile güven ilişkisi kuramayan öğrenciler daha çok devamsızlık yapmaktadır. Bu bulgu ortaokul çağında, ergenliğin başında olan çocukların öğretmene güvenmesinin başarı ve okula devamı üzerindeki etkisini göstermiştir.

Bulgular, ortaokul öğrencilerinin problem çözme becerilerine yönelik algılarının orta düzeyde olduğuna işaret etmektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde yapılan çalışmalarda benzer sonuçların bulunduğu görülmektedir. Koçoğlu (2017) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin problem çözme becerisi düzeyinin ortalamanın üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Tösten, Han ve Anık (2017) tarafından yapılmış çalışmada ise lise öğrencilerin problem çözme becerilerinin görece orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Hayat akışı içinde problemler kaçınılmazdır. Öğrencilerin problem çözmede başarılı olması, yaşamı boyunca hayata tutunmasına sağlayacaktır. Öğretmenlerin öğrencilerine karşı akademik yardımda bulunma görevlerinin yanı sıra duyuşsal destek sağlamaları ve problem çözmede yardımcı tavırlar sergilemelerinin önemli olduğu söylenebilir.

Bulgular ortaokul öğrencilerinin öğretmene güveni ile problem çözme becerilerine yönelik algıları arasında anlamlı bir korelasyon olduğunu ortaya koymuştur. Regresyon analizi sonuçları ise ortaokul öğrencilerinin öğretmenlere güveninin, problem çözme becerilerine yönelik algılarının, “öğrencilerin problem çözme becerilerine yönelik algısı”, “öğrencilerin problem çözmeye yönelik isteklilik ve kararlılık algısı” boyutlarında anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde, ortaokul öğrencilerinin öğretmenlerine güvendiği, bu güvenin de öğrencinin problem çözme becerisine etkisi olduğu görülmüştür. Bununla beraber, cinsiyet, okul devamsızlık ve öğrencinin not ortalamasının öğretmene güvende önemli etmenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencinin karşılaştığı problemleri çözebilmeyi öğrenmesi önemli olmakla beraber yaşının küçüklüğü ve sosyal çevreden gelebilecek tehditlerin fazlalığı nedeniyle, büyüklerine güvenmesi ve onlardan yardım isteyebilmesi şüphesiz çok önemlidir. Öğretmenlerimizin öğrenciler için güven duyulması kişiler olması yolunda öğretmen yetiştiren kurumların, öğretmen istihdam eden özel ve devlet okullarının üzerlerine düşen seminer ve eğitimlerle hem öğrencileri hem de öğretmenleri eğitmeleri önerilebilir. Yapılacak benzer çalışmalarda problem çözme becerileri ve öğretmene güven ile ilişkili olduğu düşünülen başka değişkenler de incelenebilir. Ayrıca problem çözme becerilerinin sadece ortaokulda öğrenim gören öğrenciler için değil, ilkokulda, lise veya yükseköğretim kademesinde eğitim gören öğrenciler için de önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle benzeri çalışmaların yapılması ve elde edilen sonuçların eğitim kademelerine göre karşılaştırılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, O. (2005). Lise birinci sınıf öğrencilerinin sınıf içi güven düzeylerinin belirlenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(25), 275-292.
- Alcı, B., Erden, M. ve Baykal, A. (2010). Üniversite öğrencilerinin matematik başarıları ile algıladıkları problem çözme becerileri, öz yeterlik algıları, biliş üstü öz düzenleme stratejileri ve ÖSS sayısal puanları arasındaki açıklayıcı ve yordayıcı ilişkiler örüntüsü. Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi, 25(2), 54-68.
- Anderson, J. (2009). Mathematics curriculum development and the role of problem solving. In K. School (Ed) Proceedings of 2009 Australian Curriculum Studies Association National Biennial Conference. Curriculum: A National Conversation (pp. 1-8). (2-4 Oct 2009).
- Armağan, F. Ö., Sağır, Ş. U. & Çelik, A. Y. (2009). The effects of students' problem solving skills on their understanding of chemical rate and their achievement on this issue. Procedia Social and Behavioral Sciences, 1, 2678-2684.
- Aslan, A. E. (2002). Yaratıcı problem Çözme. Aslan, A.E. (Ed) Örgütte Kişisel Gelişim (ss. 325-370) Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Bökeoğlu, Ö.Ç.& Yılmaz, K. (2008). İlköğretim okullarında örgütsel güven hakkında öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 54, 211-234.
- Bryk, A. S.& Schneider, B. L. (2002). *Trust in schools: A core resource for improvement*. Russell Sage Foundation Publications.
- Çelen, N. (1999). *Öğrenme psikolojisi*. Ankara: İmge Kitabevi
- Çetinkaya, Ş. (2013). Lise Öğrencisi Erkek Ergenlerde Problem Çözme Eğitiminin Problem Çözme Becerisi, Kişilerarası İlişki Tarzı ve Öfke Kontrolü Üzerine Etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Demirel, Ö. (2000). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. İstanbul: Pegem Yayıncılık.
- Ennis, C. D. & McCauley, M. T. (2002). Creating urban classroom communities worthy of trust. *Journal of Curriculum Studies*, 34, 149–172.
- Frey K.S., Hirschstein M.K.& Guzzo B.A. (2000). Second step: Preventing aggression by promoting social competence. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 8(2), 102-112.
- Goddard, R., Tschannen-Moran, M. & Hoy,W. (2001). A Multilevel examination of the distribution and effects of teacher trust in students and parents in urban elementary schools. *The Elementary School Journal*, 102(1), 3-17.
- Gustavo, C., Meredith, M., Rachel C. H. & Miriam M. M. (2012). Empathy as a mediator of the relations between parent and peer attachment and prosocial and physically aggressive behaviors in Mexican American college students. *Journal of Social and Personal Relationships*, 29(3), 337-357.
- Hallinan, M. T. (2008). Teacher influences on students' attachment to school. *Sociology of Education*, 81(3), 271-283.
- Heppner P. P., Witty T. E. & Dixon W. A. (2004). Problem-solving appraisal and human adjustment: A review of 20 years of research using the problem solving inventory. *The Counseling Psychologist*, 32, 344-428.
- Hoy, W. K, Tarter, C. J. & Witkoskie, L. (1992). Faculty trust in colleagues: linking the principal with school effectiveness. *Journal of Research and Development in Education*, 26, 38–45.
- Hoy, W. K.& Tschannen-Moran, M. (1999). Five faces of trust: An empirical confirmation in urban elementary schools. *Journal of School Leadership*, 9, 184-208.
- İşmen, A.E. (2001). Duygusal zekâ ve problem çözme. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13, 111-124.
- Karasar, N. (1991). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. (11. Basım). Ankara: Nobel
- Koçoğlu, A. (2017). Fen bilimleri ve matematik öğretmenlerinin özerklik desteğinin ortaokul öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimi ve problem çözme becerileri algısına katkısının incelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Korkut, F. (2002). Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 177-184.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2007). *Sosyal bilimler İçin İstatistik* (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Lee, S. (2007). The relations between the student–teacher trust relationship and school success in the case of Korean middle schools. *Educational Studies*, 33(2), 209-216.
- Menteş, C. (2011). İlköğretim okulu 5.sınıf öğrencilerinin öğretmenlerine olan güven düzeyleri ile derse katılım düzeyleri arasındaki ilişki. *Yayınlanmamış yüksek lisans Tezi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

- Mitchell, R. M. & Forsyth, P. B. (2004, November). Trust, the principal and student identification. Paper presented at annual meeting of The University Council for Education Administration, Kansas City, Missouri.
- Otacıoğlu, S. (2008). Öğretmen adaylarının problem çözme becerileri ile öz güven düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8(3), 893-923.
- Oxford İngilizce Sözlük (2017). <https://en.oxforddictionaries.com/definition/truth> Erişim tarihi 21.05.2017
- Özer, N. & Tül, C. (2014). Öğrenciler için öğretmene güven ölçeğinin Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 105-119.
- Özsoy, G. (2005). Problem çözme becerisi ile matematik başarısı arasındaki ilişki. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 179-190.
- Polat, S. & Taştan, M. (2009). Yükseköğretim öğrencilerinin öğretim elemanlarına güven düzeyi ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *New World Sciences Academy (e-Journal of New World Sciences Academy)*, 4 (2), 558-574.
- Smith, P. A., Hoy, W. K. & Sweetland, S. R. (2001). Organizational health of high schools and dimensions of faculty trust. *Journal of School Leadership*, 12, 135- 150.
- Taylan, S. (1990). Heppner'in problem çözme envanterinin uyarılma, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları. Yayınlanmamış yüksek lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tschannen-Moran, M. (2004). *Trust matters: Leadership for successful schools*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Tösten, R., Han, B. & Anik, S. (2017). The impact of parental attitudes on problem solving skills in high school students. *Universal Journal of Educational Research*, 5(1), 170-174.
- Türk Dil Kurumu (2017). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.592199a9cea5f1.78545636 Erişim tarihi 21.05.2017
- Ünsal, P. (2004). Örgütsel ortamlarda güven algısı. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7, 23-48.
- Yavuz, G., Arslan, Ç. & Gülten, D. C. (2010). The Perceived problem solving skills of primary mathematics and primary social sciences prospective teachers. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 1630– 1635.
- Wooten, A. G. & McCorskey, J. C. (2015). Student trust of teacher as a function of socio communicative style of teacher and socio-communicative orientation of student. *Communication Research Reports*, 13(1), 94-100.